

Græssende kreaturer i bunden af Ejby Ådal. I det fjerne ligger Isefjorden.

Ejby Å har sit udspring 32 meter over havet lige nord for landsbyen Thorkildstrup ved roden af Hornsherred halvøen. Den munder ud i Isefjorden efter sit 7 kilometer korte løb gennem agerlandet. De nederste dele af åen løber gennem en smal dal med 25-30 meter høje skrænter. Dette stykke er fredet ligesom kystskrænterne nord og syd for åmundingen. Når man kommer til p-pladsen efter at have kørt gennem det store sommerhusområde Kyndeløse Sydmark, er det overraskende at finde denne lille naturperle af en smal dal der åbner sig ud mod Inderbredning i Isefjorden med udsigt til Drage-rup Skov på den anden side.

På en kort rundtur kommer man gennem hele området og får et godt indtryk af alle landskabets elementer og den særlige flora, som dog skal ses tidligt på sommeren.

Fra p-pladsen kan man følge stien mod vest langs nord-siden af dalen. Man passerer tæt forbi den mere end "kvindehøje" bautasten, Troldbykællingen, med en herlig udsigt. Stien fører ned til stranden, som er stenstrand. Her kan man flere steder se kildevand sive frem. Det farver stenene rustfarvede af okker, som bliver udfældet, hvor jernholdigt grundvand bliver iltet af luften. Der er mulighed for at fortsætte turen langs kystens smukke græsbevoksede klinter. 100 meter nord for, hvor stien når stranden, er der en terrasse med et dybt indhug i klinten. Det er spor efter en tidligere grusgrav, hvorfra en vej fører op til Sydmarksvej. Går man tilbage mod syd langs stranden, kan man nyde udsigten til Bramsnæs og Bramsnæs Vig. Midt for Ejby Ådal fører en stente over hegnet. Der er trådt en sti midt i dalen langs åen, her kan være meget vådt. Der er imidlertid stier både langs den sydlige og nordlige side af dalen. Længst ude i dalen, tæt på stranden, er der et par små bakker mellem de høje dalsider. Derfra har man et godt overblik. Kystklinterne drejer mod øst og danner dalsiderne i ådalen. Den sydlige dalside er præget af mange små terrasser eller fårestier, som fortsætter ud på kystklingens skrænt. Den nordlige dalside er ikke nær så stejl, men bølger ned mod dalbunden. Den flade dalbund er en våd eng, som åen slynger sig gennem. I april-maj måned er dalbunden gul af engkabelejer med violette pletter af maj-gøgeurt. På de soleksponerede skrænter kan man møde nikkende kobjælde og blodrød storkenæb.

Roskilde Amt har udført naturpleje og fjernet en del træer og krat fra dalen for at sikre det særlige plante- og insektliv. Græssende kreaturer fjerner opvækst af træer og buske og vedligeholder derved dalens tilstand og udseende.

Fortsætter man op i dalen, fornemmer man tydeligt, hvordan dalsiderne rykker sammen; dalbunden bliver smallere og åen løber i et tydeligt leje. Vandet er så

rent, at havørreder svømmer op og gyder i åen. Hvor dalen møder den private Troldbyvej, forlader man det fredede område via en stente nord for åen. Vejen følger sig mod nord tilbage til p-pladsen.

Ejby Ådals historie

Vi skal tilbage til slutningen af den sidste istid for at finde oprindelsen til Ejby Ådal. For 15.000 – 16.000 år siden smeltede de sidste ismasser bort fra Sjælland. De efterlod et landskab af sten, grus, sand og ler - fuldstændig nøgent. Smeltevand i kolossale mængder flød bort fra isen, idet det fulgte landskabets lave dele. Vandet eroderede kraftigt i landskabet, som var uden beskyttende plantedække. Et af disse vandløb var Ejby Å.

De første par tusinde år stod vandet i verdenshavene stadig lavt, da meget vand stadig var bundet i indlandisen. Ejby klinter eksisterede ikke, men landet skrånede svagt ned mod en stor sø, som udfyldte den lavning, der er Isefjorden i dag. Efterhånden som de sidste rester af indlandis smeltede væk, steg havniveauet, og for 6.000 år siden nåede det op på den højeste vandstand, som var 4 meter over det nuværende havspejl i Isefjorden. Det skete i stenalderen, og havet kaldes stenalderhavet.

Stenalderhavet

Der boede mennesker langs kysten, og man har fundet deres affaldspladser, køkkenmøddinger, flere steder. Under storm gnavede bølgerne af landskabet, og på det tidspunkt blev de stejle klinter omkring Ejby dannet. Ådalen blev oversvømmet i den nederste del og udgjorde en lille fjordarm med lavt vand. Bunden lå 3 meter højere end den nuværende dalbund. De små bakker, der ses på bunden af den nuværende ådal, er rester af de lag, der dannede bunden i fjordarmen. Toppene af dem svarer til niveauet for den gamle fjordbund. Siden stenalderen er havet ikke steget yderligere, men landet har langsomt hævet sig. Isefjordsområdet

har hævet sig cirka 4 meter. Det betød, at bølgerne ikke længere gnavede i klinerne, som derfor nu er græsklædte. Det medførte endvidere, at dalen blev tørlagt, og at åen med tiden gravede sig ned i den gamle fjordbund til sit nuværende leje, som antydet af de små bakker på dalbunden.

Fårestier

Der er som nævnt en tydelig forskel på dalens syd- og nordside i dalens nederste del. Nordsiden er ikke så stejl og bølger ned mod bunden. Det skyldes, at undergrunden her indeholder ler, som er skredet ud.

Den sydlige side står stejlt med fårestier. Den er sandsynligvis opbygget af sand. Man ved faktisk ikke, hvordan fårestier dannes. Man regner med, at de opstår som små skred inde under græstørven i forbindelse med frost

og tøj i jorden. De skrider kun kort, fordi græsset holder sammen på det hele. Græssende kreaturer benytter de små hylder og træder dem til, så de bliver tydeligere.

Stenbestrøning

Hvis man kører sydpå ad vej 53, når man forlader egnen, kan man stoppe ved broen, hvor vejen skærer Ejby Å. Mod sydøst ligger et område med mange fritliggende sten i græsset. Sådan så hele Danmark ud, da indlandsisen var smeltet bort.

Gennem 6.000 år har bønder imidlertid møjsommeligt fjernet stenene fra markene og bygget stendiger, jættestuer, dysser kirker og veje af dem. Kun ganske få steder i landet er stenstrøninger bevaret som her. Nyd synet, det er privat område.

En lille perle ved Isefjord

Den nederste del af Ejby Å løber igennem en smal dal med 25-30 meter høje skrænter. Udsigten over Isefjord fra Ejby Ådal er betagende, og ådalens skrænter fortæller om geologien og landets skiftende kontakt med havet.

Hvor:

Ejby Ådal ligger 3 kilometer sydvest for Kirke Hyllinge øst for Holbæk.

Koordinater:

55.705849
11.845933

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

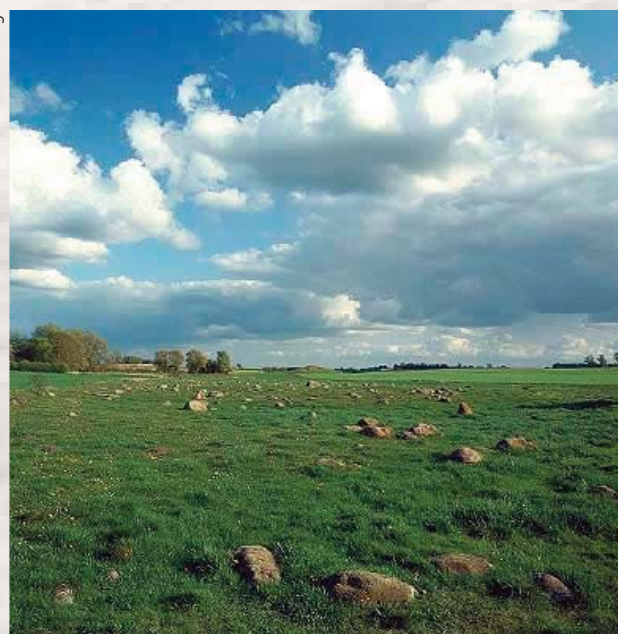
Geolog, naturvejleder Jørn Waneck

Foto: Ole Malling.

Fårestierne får bakkernes stejle sider til at se, som var der gravet trappetrin i dem.

Foto: Ole Malling.

Stenstrøning i Ejby ådal.